

Fenyő D. György

Digitális nemzedék

Tudjuk, hogy mennyit szidják a diákokat: nem olvasnak, demotiváltak, csak lógnak a Facebookon, nem érdekli más őket, mint a YouTube meg az internet. Hogy mennyi ezeknek a – mind a hétköznapi kommunikációban, mind a publicisztikában – majdhogynem evidenciának tekintett állításoknak az igazságtartalma, hogyan lehet ezeket a jelenségeket értelmezni, valamint hogy miként viszonyuljon ehhez az iskola, erről tartottak konferenciát *Digitális nemzedék* címmel, *Konferencia a netgenerációról* alcímmel 2012. február 11-én az ELTE Kazinczy utcai épületében. A konferenciát három szervezet együtt rendezte, az ELTE PPK Iskolapedagógiai Központ Információs Társadalom Oktató- és Kutatócsoportja, a Magyar tanárok Egyesülete, valamint az ötletet adó Osztályfőnökök Országos Szakmai Egyesülete. A konferenciáról *Digitális Nemzedék Konferencia* címmel elektronikus tanulmánykötet jelent meg Tóth-Mózer Szilvia, Lévai Dóra és Szekszárdi Júlia szerkesztésében (1).

1. kép

A konferencia nagyterme az ELTE PPK-n

A konferencia első felében, a plenáris ülésen pedagógusok, pszichológusok és szociológusok tartottak előadást „a digitális nemzedékről”, „a Z generációról”, „a mai tizenévesek” nemzedékéről (Oláh Attila, Szabolcs Éva, Gyarmathy Éva, Tari Annamária, Ságvári Bence). Ezután kerekasztal-beszélgetés következett *Mi dolga a pedagógiának a netgenerációval?* címmel (Arató László, Bessenyei István, Bedő Ferenc, Fehér Péter, Lévai Dóra, Tóth-Mózer Szilvia). Ezt díjátadó követte: a konferencia társprogramjaként ugyanis egy pályázatot írtak ki a szervezők diákoknak, amelyben egy rövid, legfeljebb háromperces filmetűdben kellett bemutatniuk a nemzedéküket.

2. kép
Tari Annamária a Z generáció fogalmáról tartott előadást

A konferencia második felében öt szekcióülés zajlott le. Az első szekció témája a tanárszerep változása, a másodiké a tehetséges és sajátos nevelési igényű diákok helyzetének és nevelésének átalakulása volt. Külön szekció szólt az osztálytermi élet megváltozásáról és ugyancsak külön a számítógép-függőség különféle formáiról. Egy szaktárgy kapott különös figyelmet és ennek eredményeképpen önálló szekciót: a magyartanítás. Nem véletlen, hogy a szekció címe is egy kérdés volt: *Magyartanítás az internet korában?* Mint a szekció vezetője részletesebben erről a munkáról számolok be.

Az első előadást Mailáth Nóra klinikai gyermek-szakpszichológus, a Károli Gáspár Református Egyetem oktatója tartotta *A történet alkonya?* címmel. Az előadás a Z generációnak a történethez való viszonyát, a történetek, az irodalom befogadására való képességét, valamint az új kommunikációs eszközökhöz való kötődését vizsgálta lélektani szempontból. Néhány olyan sajátosságot emelt ki az internet- és telefonhasználatban, amelyek jellegzetesen a mai 18–20 év alattiakhoz kötődnek, majd ezeket egy tágabb fejlődés-lélektani összefüggésben magyarázta meg. Ilyen vonások többek között: a kommunikációs eszközök „átmeneti tárgy”-ként való használata; az információéhség háttérében megbúvó függőség; a beavatás rítusának folyamatos keresése; az integrált énkép kialakításának a nehézsége.

A klinikai tapasztalatok szerint, részben mindezek következményeként, enyhébb esetekben gyakran megfigyelhető a szakadás az intellektuális és a technológiai, valamint az érzelmi fejlődés között. Súlyosabb eset az, hogy megszorodtak a gyermekkori személyiségfejlődési zavarok, főleg a borderline- és a narcisztikus zavar; gyakori a self- és a történet elvesztés. Az olvasási motiváció háttérének átalakulása is megfigyelhető: gyakran az olvasottak defenzív célt szolgálnak, sok esetben az elviselhetetlennek érzett valós világgal szemben egy virtuális tökéletesség megalkotását, amely azonban nem segíti a hétköznapi küzdelmeket és az alkalmazkodást.

3. kép
Mailáth Nóra beszélget a konferencia résztvevőivel

A második előadó Ostorics László mérési szakember volt, az Oktatási Hivatal Közoktatási Mérési Értékelési Osztályának munkatársa. A digitális nemzedék olvasói profiljai címmel a PISA 2009-es vizsgálat eredményeit elemezve azt vizsgálta, hogy a magyar diákok digitálisszöveg-értési eredménye milyen összefüggéseket mutat a nyomtatottszöveg-értési teljesítményekkel. A PISA 2009 eredményeképpen hat olvasói profilt lehet azonosítani, amelyekkel a fiatal olvasók jellemezhetők (a tág érdeklődési körű és elmélyült olvasótól az igen szűk érdeklődési körű és felületes olvasóig). A kutatás során arra kerestek választ, hogy miként függnek össze a mérési eredmények a felvázolt olvasói profilokkal. Vannak-e olyan olvasói profilok, amelyek különösen jó vagy különösen gyenge digitális olvasási képességgel járnak együtt? Hogyan függ össze a két képesség a másik irányban, azaz fejleszti-e a digitális olvasás a nyomtatott szöveg megértését? Ha igen, mely online tevékenységek fejlesztik jobban, és melyek kevésbé? Rendelhetők-e egységes háttérjellemzők az egyes olvasói profilokhoz, és azonosíthatók-e olyan beavatkozási pontok, ahol a legkönnyebb vagy legcélszerűbb elkezdni a tanulók digitálisszöveg-értésének fejlesztését? Mindezekhez kapcsolódott az az érdekes és ritkának tűnő pozitív összefüggés, amely az online olvasási szokások és a nyomtatott szövegértési eredmények között Magyarországon fennáll.

Gordon Győri János, az ELTE PPK Interkulturális Pszichológiai és Pedagógiai Központ oktatója, a HUNRA Magyar Olvasástársaság elnöke *Digitális olvasás és irodalomtanítás* címmel a magyartanítási szakma legégetőbb kérdéseit foglalta össze. Abból a helyzetből indult ki, amelyet ma már evidenciának kell tekinteni: az elmúlt néhány évtizedben minden megváltozott, ami az olvasással kapcsolatos. A mai gyerekek nem rendelkeznek olyan tapasztalattal, amelyben a betűk, az olvasmányok kizárólag statikus, hosszú távon változatlan fizikai hordozóközegekben – a könyvekben és a folyóiratokban – jelennének meg. A kizárólag a hagyományos értelemben vett irodalomról, költészetéről, csakis a korábbi értelemben vett gyerekkönyvről vagy gyerekolvasmányról, illetve a befogadás hagyományos technikáiról beszélni azzal a veszéllyel jár, hogy a magyartanárok elutasítják, de legalábbis nem vesznek tudomást tanítványaik irodalommal kapcsolatos legfontosabb tapasztalatairól és azok befogadási technikáiról. Pedig a digitális világ nemcsak azt befolyásolja erőteljesen, hogy mit, mikor, mennyit olvasnak a mai fiatalok, hanem azt is, hogy hogyan. Ez pedig kritikus eleme annak, hogy a magyartanárok egyáltalán miként tudják tanítani az irodalmat, vagyis miként tölthetik be azt a közvetítő szerepet a szöveg és a befogadó között, amelyről a hivatásuk szól.

4. kép

Gordon Győri János Digitális olvasás és irodalomtanítás címmel tartott előadást

Gergelyi Katalin, a Boronkay György Műszaki Középiskola, Gimnázium és Kollégium tanára abból indult ki előadásában, hogy nemcsak szükséges, de érdemes is az internet világát beengedni a magyartanításba. A ma felnövőben levő digitális nemzedék egy sor olyan tudás birtokában van, amellyel a tanáraik nem rendelkeznek (és itt nem csak a digitális eszközök kezeléséről van szó). Például folyamatosan kommunikálnak a közösségi oldalakon, együtt véleményeznek dolgokat, információkat, tartalmakat osztanak meg egymással. Képekben gondolkodnak, képekben fejezik ki az érzelmeiket, a gondolataikat, képekről képek jutnak az eszükbe. Kíváncsiak, készek az azonnali véleménynyilvánításra. Ismeretszerzésekor kalandoznak, nem lineárisan olvasnak, virtuális térben, hipertextusok között bolyonganak, majd visszatálnak. Játsszanak, és sokáig meg is őrzik játékosságukat.

5. kép

A konferencián az együttműködésre, a tapasztalatok megosztására is volt lehetőség

Mindezek az új internet-használati, tájékozódási és kommunikációs szokások másfajta tanulási stratégiákat tesznek lehetővé, sőt követelnek meg. A netes közösségi lét tálcán kínálja a kooperáció lehetőségét. Az önálló ismeretszerzés megfelelő irányítása előreviszi a projektalapú tanulást. A tanításnak még a tartalma is megváltozhat: a hatékony kooperációt, az adekvát képi illusztrációt, a forráshasználatot,

az információkeresést is tanítani kell. Az információk özönében különösen nagy hangsúlyt kap, hogy a diák a lényegest a lényegtelentől, a hiteles forrást a hiteltelentől megtanulja megkülönböztetni. A kritikai gondolkodás kialakításában megkerülhetetlen a diák által elsődlegesen használt tájékozódási pontok ismerete. Mindez a tanári munkát alapjaiban változtatja meg.

Végül Sándor Judit, az ELTE Egyetemi Könyvtár könyvtárosa *Diákok képe a könyvről – 2011-ben* címmel tartott előadást és prezentációt arról a pályázatról, amelyet az Egyetemi Könyvtár írt ki 2011 őszén *Így olvasunk mi/ma* címmel. Ennek keretében fényképpel, képregénnyel, karikatúrával, illetve videóval vagy kisfilmmel mutathatták meg a diákok, hogy szerintük mi jellemző napjainkban a középiskolás korosztály olvasási szokásaira. A pályázat értékeléseként elmondható, hogy a mai fiatalok életébe már az olvasás területén is betörték a technikai újdonságok, viszont a beérkezett alkotások mindegyikében jelen volt a könyv is mint az olvasás talán legtermészetesebb kelléke. Ez azt mutatja, hogy a Gutenberg-galaxis nincs halálra ítélve, csak párhuzamosan megjelennek elektronikus versenytársak, amelyeket számításba kell venni a fiatal generációknál.

Irodalom

(1) Digitális Nemzedék Konferencia. Tanulmánykötet. http://issuu.com/elteppk/docs/digitalis_nemzedek_kotet (2012. április 28.)

Fenyő D. György: The journal: Digitális Nemzedék (Digital generation)

Az írás szerzőjéről

Fenyő D. György

ELTE Radnóti Miklós Gyakorló Általános Iskola és Gyakorló Gimnázium, Budapest, Magyarország

fenyo.gyorgy[kukac]t-online.hu